

Η καθιέρωση της γαλανόλευκης Ελληνικής Σημαίας

Γαλανόλευκη κυματίζει «ακουμπώντας» το γαλάζιο του ουρανού.. Μία εικόνα που προκαλεί σε κάθε Έλληνα, όπου κι αν βρίσκεται, ρίγος και συγκίνηση.

Τέτοιες στιγμές όλοι νιώθουμε «ακόμην πιο Έλληνες», ακόμη πιο πολύ «μέρος της ένδοξης ελληνικής ιστορίας». Τί είναι όμως η σημαία μας, αυτό το «ιερό πανί», που ποτίστηκε με το αίμα τόσων αγωνιστών στο διάβα των αιώνων;

Από αρχαιοτάτων χρόνων οι Έλληνες εξέφρασαν την εθνική τους υπόσταση και τον πόθο τους για την ελευθερία, χρησιμοποιώντας διάφορα εμβλήματα. Οι Αθηναίοι είχαν τη γλαύκα, προς τιμήν της αγαπημένης τους θεάς, της Παλλάδας, οι Σπαρτιάτες τους Διόσκουρους, τη Σφίγγα οι Θηβαίοι. Ο Μέγας Αλέξανδρος είναι ο πρώτος Έλληνας, που θεοπίζει σημαίες από υφάσματα, αν και υποστηρίζεται ότι στο ναυτικό είχαν καθιερωθεί από τη Μυκηναϊκή εποχή. Οι σημαίες αυτές είχαν πορφυρό χρώμα και η αρχική λειτουργία τους ήταν να δίνουν το έναυσμα της μάχης, βρίσκόμενες πάνω στις ιστορικές σάρισες. Αργότερα απέκτησαν την έννοια των συμβόλων της εθνικής και πολεμικής αλληλεγγύης.

Η μακρά και συναρπαστική πορεία του Ελληνικού εθνικού συμβόλου αρχίζει τα πρώτα χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς το 1453. Το 1464 ο Πελοποννήσιος Κρονόνδειλος Κλαδάς ύψωσε στη Μάνη και στη Χειμάρρα πορφυρή σημαία επαναστατική με τον δικέφαλο αετό, διακηρύσσοντας τη συνέχεια με τη Βυζαντινή αυτοκρατορία και την πίστη στην εθνική αναγέννηση. Κατά τα Βυζαντινά χρόνια εμφανίζονται τα «σημεία», τα «σιγνά» και τα «λάβαρα». Χαρακτηριστικό είναι αυτό των Παλαιολόγων: λευκό με γαλάζιο Σταυρό, ενώ αργότερα στην Τουρκοκρατία, πρώτοι κρατούν σημαίες οι Σπαχίδες, χριστιανοί ιππείς της Ηπείρου.

Στην Τουρκοκρατία αξίζει να αναφερθεί και η σημαία, που οραματίστηκε ο Ρήγας Φεραίος και η οποία απεικόνιζε το ρόπαλο του Ηρακλή με τρεις Σταυρούς, πάνω σε τρεις οριζόντιες ζώνες: κόκκινη «για την αυτοκρατορική πορφύρα και αυτεξουσιότητα του Ελληνικού λαού», λευκή «για την αθωότητα της δικαίας ημών αφορμής κατά της τυραννίας» και μαύρη «για τον υπέρ πατρίδος και ελευθερίας ημών θάνατον».

Κάθε ομάδα κλεφταρματολών στα χρόνια εκείνα είχε τα δικά του διακριτικά. Τα φλάμπουρα, τα μπαϊράκια και οι παντιέρες ήταν πολλών ειδών. Για παράδειγμα, οι Κολοκοτρωνάιοι είχαν το Σταυρό πάνω σε άσπρο ύφασμα, οι Μακεδόνες τον Άγιο Δημήτριο κ.λ.π. Όλα όμως, εξέφραζαν τη βαθιά πίστη του υπόδουλου Γένους και τον πόθο του για τη λευτεριά.

Στο ίδιο πνεύμα ήταν και η σημαία που ύψωσε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης στο Ιάσιο (22/2/1821). Ήταν τρίχρωμη - μαύρο για τη θυσία, άσπρο για την αδελφότητα, κόκκινο για τον πατριωτισμό - και στη μια όψη έφερε το μυθικό Φοίνικα για τον «αόρατο ακτινοβολούντα οφθαλμόν» με την επιγραφή «εκ της στάκτης μου αναγεννώμαι». Στην άλλη όψη είχε κόκκινο σταυρό μέσα σε στεφάνι δάφνης και την επιγραφή «εν τούτω νίκα».

Οι σημαίες των νησιών που πρωτοστάτησαν στον Αγώνα - Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά - είχαν έναν συγκεκριμένο τύπο και το σύνθημα «Η ελευθερία ή θάνατος». Σε λευκό ή μαύρο ή γαλάζιο κάμπο εγγεγραμμένο σε κόκκινο πλαίσιο (ποταμό αίματος) προβαλλόταν σύνθεση από πορφυρό ή λευκό σταυρό, άγκυρα (σταθερότητα της απόφασης) και λόγχη πάνω στην αντεστραμμένη ημισέλινο. Στην άγκυρα περιελίσσεται φίδι και στρέφεται προς ένα πουλί που μπορεί να ερμηνευθεί ως κουκουβάγια - το αρχαιοελληνικό σύμβολο της σοφίας - ή αετός της κυριαρχίας. Το φίδι ερμηνεύεται ως ο μισοπός εχθρός του αετού, καθώς μόνον αυτό φθάνει στη φωλιά με τα αυγά καταστρέφοντας τη γενιά (το Γένος).

Οι καπεταναίοι Λόντος, Ζαΐμης, Ρούφος μπήκαν στην Πάτρα με κόκκινη σημαία με μαύρο σταυρό πάνω σε αντεστραμμένη λευκή ημισέλινο (24/3/1821). Αυτή τη σημαία ευλόγησε ο Παλαιών Πατρών Γερμανός (26/3/21) στη πλατεία Αγ. Γεωργίου όπου πλήθη συνέρρεαν να προσκυνήσουν τον ξύλινο σταυρό και να πάρουν ενθόσημα από ερυθρό ύφασμα από κυανό σταυρό. Η απήχηση του πολεμικού καλέσματος οδήγησε το Αχαϊκό Διευθυντήριο στην απόφαση να διατείνει σημαίες στις επαρχίες. Στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο φυλάσσεται η σημαία της Ηλιδας που δόθηκε στον Γ. Σινίση, η μόνη σωζόμενη από αυτές τις σημαίες.

Εδώ κυριάρχησαν τα σύμβολα της Φιλικής Εταιρείας, καθώς η πίστη σε αυτήν την Ανώτερη Αρχή ενορχή-

στρωνε τις επαναστατικές δυνάμεις ως το ξέσπασμα της Επανάστασης. Ο πολύπλοκος - και απόκρυφος - συμβολισμός των σημαιών αυτών βασίζεται στο σταυρό και τον ιερό δεσμό. Με συμβολισμούς ανοιχτούς σε ποικίλες ερμηνείες, Η σημαία αυτή είναι λευκή - αγνότητα του σκοπού - με κόκκινο σταυρό σε στεφάνι νίκης και δύο πολεμικές λόγχες - παραπομπή στο Θείο μαρτύριο - Κάθε λόγχη με κόκκινα τα ακροτελεύτεια γράμματα «Η Ελευθερία ή Θάνατος». Η σύνθεση στηρίζεται σε δεκάξι στήλες χιαστί ενωμένες - ο ιερός δεσμός των δεκάξι - στο μυστηριώδες αυτό Φιλικό σύμβολο.

Στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου, τον Ιανουάριο του 1822, «οι παραστάτες του Έθνους», οι αντιπρόσωποι δηλαδή των ελληνικών τμημάτων, που συγκεντρώθηκαν εκεί, διακήρυξαν την ανεξαρτησία της

Η μακρά και συναρπαστική πορεία του Ελληνικού εθνικού συμβόλου αρχίζει τα πρώτα χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς το 1453.

Ελλάδας και καθιέρωσαν για πρώτη φορά ως χρώματα της ελληνικής σημαίας το γαλάζιο και το άσπρο. Λίγο αργότερα, στις 15 Μαρτίου 1822, ο τότε Πρόεδρος του Εκτελεστικού, Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, καθόρισε στην Κόρινθο τον τύπο της σημαίας της ξηράς και της θάλασσας με την υπ' αριθμ. 540 διακήρυξη της «Προσωρινής Διοικήσεως της Ελλάδος». Η σημαία της ξηράς θα έχει στο εξής σχήμα τετράγωνο, που θα χωρίζεται σε τέσσερα ίσα κυανά τμήματα από έναν λευκό Σταυρό, ενώ της θάλασσας θα είναι ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο, χωρισμένο σε εννέα λωρίδες (5 κυανές και 4 λευκές) με έναν Σταυρό στο πάνω αριστερό μέρος κυανό ή άσπρο, ανάλογα με αν το πλοίο, που θα τη χρησιμοποιεί, είναι αντίστοιχα εμπορικό ή πολεμικό.

Για τη σημασία των εννέα λωρίδων, που καθιερώθηκαν στη σημαία της θάλασσας, υπάρχουν πολλές εκδοχές, όπως είναι, ότι το γαλάζιο αντιπροσωπεύει το χρώμα του ουρανού και το άσπρο τον αφρό των κυμάτων και το χιόνι στις κορυφές των βουνών μας ή ότι το κυανό συμβο-

λίζει τη δικαιοσύνη, την πίστη και τη σοβαρότητα των αγωνιστών του 1821, ενώ το λευκό την αγνότητα και την ηθική τους καθαρότητα. Υπάρχει και άλλη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία τα χρώματα επιλέχθηκαν από τη γαλανόλευκη που ύψωσε στην Τρίπολη ο Παπαφλέσσας, από το γαλάζιο του εσώρασου του και τη λευκή φουστάνελα του αγωνιστή Κεφάλα. Η σημαία εδώ έχει ένα έντονο ανθρώπινο και προσωπικό στοιχείο. Υποστηρίζεται επίσης ότι επιλέχθηκαν από το συνδυασμό της βράκας των νησιωτών και της φουστάνελας των στεριανών και τέλος μία άλλη άποψη αναφέρει ότι αυτά καθιερώθηκαν από τη σημαία του στόλου του Σταθά.

Η Β' και η Γ' Εθνοσυνέλευση (Άστρος και Τροιζήνα) επιβεβαίωσαν ό,τι ίσχυε μέχρι τότε. Ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας, ο Ιωάννης Καποδίστριας, τοποθέτησε τον φοίνικα στο μέσον του Σταυρού, που «βγήκε» όμως από την επόμενη δυναστεία.

Στα χρόνια του Όθωνα, στις 4 Απριλίου 1833, με βασιλικό διάταγμα καθορίζεται η πολεμική σημαία του ναυτικού, η οποία θα φέρει άσπρο Σταυρό, τις

χαρακτηριστικές εννέα λωρίδες και το βασιλικό θυρεό. Η σημαία των εμπορικών πλοίων είναι κι αυτή παρόμοια με των πολεμικών, με τη μόνη διαφορά ότι δεν φέρει τα παράσημα. Επί βασιλείας Γεωργίου του Α', τοποθετούνται τα διακριτικά της δυναστείας στο κέντρο του Σταυρού της σημαίας, ενώ για τα φρούρια και τα πολεμικά πλοία «εγκαινιάζεται» το στέμμα. Ακόμη με βασιλικό διάταγμα της 9ης Απριλίου 1864, οι Μονάδες Πεζικού τοποθετούν στη σημαία τους τον άγιο Τροπαιοφόρο Γεώργιο.

Κατά τη μεταπολίτευση του 1924, τα στέμματα φεύγουν από τη σημαία, για να επανέλθουν με την παλινόρθωση στο θρόνο του Γεωργίου του Β'. Με νέο βασιλικό διάταγμα της 26ης Φεβρουαρίου του 1936 καθορίζονται οι διαστάσεις επτά μεγεθών βασιλικών σημαιών, καθώς και του βασιλικού επισείοντος (στενή τριγωνική σημαία πολεμικών πλοίων). Αυτή είναι εν συντομία η ιστορία του εθνικού μας συμβόλου, το οποίο ενέπνευσε, εμπύχωσε και οδήγησε στον ηρωισμό και τη θυσία γενεές Ελλήνων.